

Biskop i Nidaros Herborg Finnset

**Visitas i Stjørdal, Skatval,
Hegra og Lånke sokn i Stjørdal
prosti**

**30. september – 09. oktober
2022**

Visitasforedrag

Søndag 09. oktober 2022

Visitasen i Hegra, Skatval, Lånke og Stjørdal sokn denne uka har hatt **vekst** som gjennomgående tema. Det har gitt rom for mange gode samtaler.

Vi har besøkt i en kommune i vekst, hvor det også skjer gledelige vekst-prosesser i den lokale kirka. Særlig knytta til nyskapningen Kimen som Stjørdal kirke er en del av, skjer det ting det er verd å legge merke til.

Vi har beveget oss i landskap prega av vekst som har gitt resultater, vi er i tida av året da avlingen hentes i hus, og har beveget oss i fysiske og kulturelle landskap hvor det er mange og rike spor etter de som har bodd her før oss.

Hvilket stoff er lokalsamfunn vevd av? Hvilke fortellinger om fellesskap er det som binder oss sammen? Hva er det som gjør oss til et «vi»?

Her finnes fine tråder av samhold, oppfinnsomhet, pågangsmot, humor, vennskap, nærhet, omsorg og tillit. Det er ord og liv som vi trenger. For vi trenger hverandre. Å være fellesskap er vi sammen, til beste for hverandre.

Å være på visitas er å se. Å være på visitas er å spørre: «*Hvordan står det til?*»

Formålet med visitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og synliggjøre kirkas nærvær i lokalsamfunnet.

Visitasen kan beskrives som et *speil*: vi ser oss selv, vi kan kjenne oss igjen og bli glad for det vi ser. Her ligger det en mulighet til å spørre: hva kan fornyes, hva skal få være slik det er? Her er en mulighet til se på dagens situasjon, og hvor og hvordan veien går videre for menighetene.

På en visitas kan et arrangement bli presentert som at biskopen skal få se og oppleve hva som rører seg i et lokalsamfunn. Men saken er jo at det er *dere, som er lokalsamfunnet*, som får denne **gaven** av hverandre. Vi gjenkjenner oss selv i det speilet som visitasen kan være.

Visitasen skal være med på å legge til rette for at kirka enda bedre kan fylle sin oppgave: å være et sted hvor håp og tro kan vokse, hvor vi får del i Guds nåde og kjærlighet, og være et sted hvor vi kan *være til* for hverandre, og hvor vi kan være med og skape *mer himmel på jord*.

Møte med de ansatte

Møtet med de ansatte er et av visitasens viktigste møter. Vi har møtt en stor stab med dedikerte medarbeidere som ønsker at kirka skal være en levende kraft i hele Stjørdalssamfunnet. Sammen med de frivillige er de ansatte kirkas viktigste ressurs, og dere bidrar til at kirka er til stede i alle lokalsamfunn, og har et godt omdømme. De ansatte snakker varmt om arbeidsplassen og om

hverandre. De forteller om varierte og meningsfylte arbeidsoppgaver. De har fortalt om gleden ved å møte mennesker i ulike aldre og livssituasjoner – om tillit, og om de mange sider ved å være kirke på vårt sted.

Vi møtte en stab som snakket varmt om alle mulighetene, og ærlig om det som kan være utfordrende: Å gjøre de nødvendige prioriteringene, å finne balansen mellom nærvær i byen og i bygdene, om utfordringene ved å la noe ligge for å kunne svare på nye utfordringer og muligheter til å være en nærværende og relevant kirke.

Et godt arbeidsmiljø og gode relasjoner gjør seg ikke selv, og kan aldri tas for gitt. Dere har jobbet målrettet med arbeidsmiljø og bedriftskultur, og med gode møtepunkter i hverdagen. I en virksomhet med to arbeidsgivere hviler det et særlig ansvar for samhandling på de lokale lederne: prost og kirkeverge. Takk til Jon Henrik Gulbrandsen og Oddbjørn Eide for god ledelse og godt arbeid – i lag.

Kirke på vårt sted. Kimen.

I Kimen har kirka fått gode arbeidsforhold for å være kirke midt i byens liv. Det enkle og vakre kirkerommet inviterer oss *inn*. Det gir mange muligheter, og lenger opp i etasjene har medarbeiderne gode kontorer sammen med Kulturskolen.

«Kimen har overgått alle våre drømmer og forhåpninger», har vi fått høre. Takk til Stjørdal kommune og alle gode krefter som i sin tid hadde visjonen og grep muligheten, og bidro til at Kimen står der i dag med kirka som en integrert del av byens kulturelle kraftsentrum. Stjørdal kirke i Kimen har åpnet for kirkelig nærvær i byen på en ny måte. Den er en nyskaping på nasjonalt nivå, med viktige erfaringer for andre som skal planlegge nye kirkeprosjekter.

Også i Stjørdal er det mange kirkebygg. Her er det stor aldersforskjell: mellom den eldste delen av Værnes kirke og den yngste av dem er det mer enn 900 år. Så lenge – og enda litt lenger har de som til enhver tid bodd i dette området, møtt Guds nåde og kjærlighet, fortellingene om barmhjertighet, håp og tro, og vært sammen i kirka i glede og sorg. Som en surdeig har evangeliet og troen vært en del av livet her i tusen år, og gjennomsyret måten å tenke og handle på.

I lokalsamfunnene har kirka en viktig rolle. Selve kirkebygget, *kirka vår*, er som et kondensert uttrykk og avtrykk av fellesskapets historie, av alt som har skjedd i det: viktige hendelser i våre egne eller fellesskapets liv, hellige øyeblikk og handlinger. Og samtidig: Ei kirke i et lokalsamfunn er alltid *mer enn* huset: det er fellesskapet mellom *mennesker* som møtes til ulike samlinger hvor fortellinga om Guds kjærlighet til oss står i sentrum.

I Kimen har vi møtt ungdomsledere og vært med på Åpen kirke for ungdom, og familiemiddag i regi av dyktige trosopplærere. Vi har vært med på lunsjkonsert med dyktige kirkemusikere i musikalsk og kollegialt samspill, og hvor også elever fra kulturskolen deltok. Lunsjkonsertene har blitt en god arena for å *opptre*, og for opplevelser.

Vi har også vært med på en samtale med alle som har etablert, fast virksomhet i Kimen: kulturskolen, biblioteket, kinoen, ungdomsklubben Carbon, og kirka. Det har vært fint å høre hvordan dere samarbeider, og har fått gode relasjoner til hverandre. Et slikt sømløst samarbeid hvor også den lokale kirka er en så integrert deltaker, er ei nyskaping. Det har vært godt å høre om hvordan dere med ulik faglighet verdsetter hverandre. Institusjonene som samarbeider i Kimen, gir mange rom for vekst for menneskene som bruker det dere inviterer til.

Folkekirke og lokalsamfunn.

En visitas er et besøk til soknene eller menighetene, kirkas grunnleggende enheter. En visitas skal også alltid ha et samfunnsblikk. Hva preger lokalsamfunnet? Hvordan står det til ?

Vi har vært på besøk på Aglo videregående skole, og møtt ansatte og elever midt i skolehverdagen deres. Vi har vært med på fagdag sammen med Ole Vig videregående skole i Værnes kirke. Vi har besøkt Helsehuset, og vi har vært på besøk på arbeidsmarkedsbedriften Fides.

Vi har møtt skoler og elever som er opptatt av viktige verdspørsmål og lærere som brenner for å bidra til kunnskapsformidling og refleksjon. Vi har møtt virksomhetsledere som er opptatt av å se den enkelte og bidra til alles opplevelse av verdighet og egenverdi, og mulighet til å bidra for fellesskapet. Vi har møtt refleksjoner og et verdigrunnlag som gjenspeiler våre felles kristne og humanistiske verdier. Takk for alle gode og tankevekkende samtaler!

Da vi besøkte Helsehuset fikk vi også en presentasjon av hvordan kirke og kommune kan arbeide sammen om å bygge kompetanse for å gi den åndelige og eksistensielle omsorg som alle pleietrengende har rett på

I kirkas selvforståelse må det alltid være en særlig omsorg for de mest utsatte og svakest stilte blant oss, og et våkent øye for utenforskap i alle aldersgrupper og sammenhenger. Dette er en årvåkenhet som også finnes hos mange andre. Her må kirka samarbeide med alle gode krefter. Takk til kirkas dyktige diakoner for våkenhet, og for godt arbeid og samarbeid med kommunen.

Kirkas omsorg omfatter ikke bare de eldste. De siste årene har ansatte og frivillige, med utgangspunkt i Kimen samarbeidet med andre gode krefter om trygge møteplasser for ungdom. Jeg vil også berømme kirkas raske respons da lærerstreiken i høst skapte behov for møteplasser for ungdom som mistet skolen som møteplass: Takk!

Vi har vært på «bispetråkk langs Route 26», der vi besøkte Eidum gårdsbakeri og gårdshotellet Ersgård, som også finner rom til å ta imot pilegrimer. De er to av 10 gårder i kulturlandskapet langs fylkesvei 26 som byr på gårdsprodukter og opplevelser. Vi har møtt engasjerte mennesker som har gjort verdibaserte veivalg, og bidrar til å utvikle lokalsamfunn som tar vare på sin egenart, og satse lokalt og bærekraftig. De er nettverk som betyr noe for hverandre. Takk for gode møter!

Bærekraft som kirkelig engasjement og trosuttrykk

I åpningsgudstjenesten på visitasen møtte vi i sokneprest Kristine Sætrans preken hva som skjer når kornet vokser *for fort*: i veksten *oppover* blir strået for tynt til at det blir bærekraftig, og i veksten *nedover* går ikke røttene dypt nok. Det tåler påkjenningsene dårligere. Bildet gir grunn til ettertanke.

Vi har spurt oss: Hva er *den gode veksten*: er det alltid å bli større? Og hvordan er forholdet mellom vekst, kvalitet og forankring? Er det et mål å alltid gjøre mer? Hvordan er forholdet mellom forankring og vekst? Skal frivillige og ansatte tenke annerledes – skal vi f eks konsentrere oss om noen færre tilbud og satse sterkere på dem? Dette er en viktig samtale å ta sammen.

Spørsmålet angår det vi gjør av kirkelig arbeid, - men sender også viktige spørsmål inn i alt vi holder på med:

Vekst er ofte det samme for oss som økt antall eller større inntjening. Sånn er forståelsen av vekst i hele samfunnet vårt. Men er alltid det det beste? Vi kan ikke fortsette med en slik måte å tenke om framtida på. Nå vet vi godt at verden ikke tåler at vi fortsetter å tenke vekst som en slik ensidig økning: på vår del av kloden har vi allerede vokst oss ut av bærekraftige rammer. Hvilke konsekvenser får dette for hvordan vi tenker om framtida vår? Hvordan er forholdet mellom bærekraft og vekst? Hvordan skal vi sammen gå videre i et bærekraftig samfunn?

Alle mennesker er skapt i Guds bilde og har uendelig verdi. Det finnes et avtrykk av Skaperen i alle mennesker. Alt det skapte har verdi, som en del av Skaperens mangfoldige og uendelig rike vev. I lokalsamfunn som er så forankret i jorda er det ikke vanskelig å se sammenhengen. Vannet, jorda, fjellet, skogen, havet er sårbart, og trenger at vi behandler dem med varsomhet og respekt. Menneskene er medskapere, og vårt ansvar er å verne om Guds hellige skaperverk. Vi må ta ansvar for at livet på jorden overlever. Mange unge engasjerer seg i møtet med den globale klimakrisen. Dette er et håpsteget i vår tid. Det er også nestekjærlighet i praksis, som gir mennesker livskraft, livsmot og fremtidshåp.

Livskraftige bygder og engasjement for lokalsamfunnet er en viktig forutsetning for å utvikle et bærekraftig samfunn. I bunn og grunn er bærekraft sivilsamfunnets målord for diakoni og samfunnsansvar. Visitasen har minnet oss om at kirkas bidrag inn i arbeidet med bærekraft i lokalsamfunnene også er blikket på utenforskap, og de sårbare i nåtid og fremtid.

Møte med rådene.

Møtet med menighetsrådene i Stjørdal, Skatval, Hegra og Lånke har vært samtaler med råd som *vil noe*. Også disse samtalene var forankret i visitasens veksttema. Vi minnet hverandre om sennepskornet, et bilde på evangeliet og Guds rike, som har vært sådd i disse bygdene gjennom tusen år og stadig viser sin spireevne. Troen lever stadig mellom oss. Vi er her i dag. Vi er kirke. Guds skapende ånd er virksom mellom oss.

Troens dype røtter og hellige uro også der i en samtale om å være kirke i et område preget både av solid forankret folkekirkekultur og tradisjonene fra de kristne organisasjonene. I byen er det stort fokus på å utnytte de mulighetene

som ligger i kirka i Kimen. Her arbeides det med planer for kirketekstiler og instrumenter. Målet er å være en åpen søndags- og hverdagskirke med gode gudstjenester, variert programinnhold og et spekter av uttrykk. Vi minnes om kornet som må vokse både nedover og oppover: Utfordringen er å prioritere, og ikke forstrekke stab og frivilliges krefter. Engasjementet for barn og ungdom er særlig tydelig, og gir føringer for prioriteringer og ressursbruk.

Fra Skatval, Hegra og Lånke har vi hørt om dugnadsånd og sterkt engasjement rundt kirker og kirkegårder. Samarbeidet med ulike lag og foreninger er godt og har lange tradisjoner. Vi har latt oss imponere av tjenlige – og gjeldfrie menighetshus med gode aktiviteter: temakvelder, kulturkvelder, strikketreff og Midtuketreff.

Vi har hørt om trofasthet og sterk kirketilhørighet med ulikt uttrykk. De som bruker kirkene, gjør det i ulik rytme. Noen uttrykker sin tro og tilhørighet i ord og jevnlig gudstjenestefeiring. Andre har en mer stillfaren måte å vise sin tilhørighet på, og en langsommere bruk: ved livets og årets store merkedager er de selvsagt der. At ikke alle bruker kirka likt, er ingen feil. Det som er viktig, er at vi kan finne vår plass, og oppleve at vi hører hjemme i kirka når vi er der.

For menighetsrådene og ansatte er det viktig å snakke mer sammen om hvordan vi best kan være kirke på vårt sted og på vår måte: hva skal vi satse på, hva skal vi skal gjøre sammen og hva vi skal gjøre hver for oss? Her må vi være åpne både for å satse nytt, og for noen ganger å legge noe til side. Ta vare på det beste, våg å drømme om det som ennå ikke finnes. Vær realistiske, men håp også på at noe nytt kan spire fram!

Når fire menigheter skal dele på ressursene og sammen være kirke i et område, blir det viktig å møtes jevnlig og snakke godt sammen, slik at dere kjenner hverandre, og kan snakke godt sammen om hvordan dere skal prioritere. Her vil dere få god hjelp av det prosjektet Kristine Sætran gjennomfører dette året med å skape et felles samtalerom for menighetsrådene.

Fellesrådet

Stjørdal kirkelige fellesråd er en veldrevet og godt ledet organisasjon. Her er mange kompetente medarbeidere, og ting er på stell. Økonomien er i balanse. De ansatte trives og jobber godt – sammen og hver for seg. I tillegg arbeides det godt sammen med eksterne aktører. Det er god og løpende dialog med

kommunen om rammevilkår og ressurser, men også om ulike flerfaglige prosjekter knyttet til kirkas omsorgsarbeid, og om barns og ungdoms livssituasjon og kirkelig samarbeid.

Fellesrådet har nylig kartlagt tilstanden til alle kirketakene. På mange av kirkene har takstein av den porøse Stjørdals-skiferen ligget i mer enn hundre år. I løpet av de neste ti årene bør den skiftes ut. Da er det tid for å vurdere om fremtidens sørvendte kirketak skal ha solcellepaneler. Det ville vært flott om Stjørdal kunne vise vei også på dette området. Her ligger det an til viktige samtaler med riksantikvar og kommune.

Møte med Stjørdal kommune

Mens menighetsrådene har som sitt oppdrag å arbeide med planer, innhold og arrangement, er det fellesrådets og kirkevergens oppgave å ha kontakt med kommunen, ivareta bygg og anlegg, økonomi og arbeidsgiveroppgaver. Det vil alltid finnes uløste oppgaver og et ønske om større ressurser både til tiltak og bemanning. Her er kirke og kommune i samme båt.

Det er krevende for kommunen å ta ansvar for mange kirker. Takk for at dere tar dette ansvaret på alvor. Takk til Stjørdal kommune for Kimen og Stjørdal kirke – et ambisiøst prosjekt som har vist seg å skape nye arenaer for fellesskap og samarbeid, midt i byen og for hele Stjørdalssamfunnet.

I arbeidet med ny organisering av Den norske kirke har kommunene vært tydelig på at de ønsker å bevare de nære båndene til den lokale kirke og videreføre sitt ansvar for den. Av det kan vi lese et ønske om fortsatt nære relasjoner mellom kirke og lokalsamfunn.

Statskirka finnes ikke lenger, men kommunekirka lever i beste velgående som folkekirke og trossamfunn – forpliktet i Grunnloven på å være til stede i alle lokalsamfunn i hele landet.

Den norske kirke er ikke lenger ei kirke med grunnlovsfestet makt og posisjon, men landets største sivilsamfunnsaktør med 3.5 mill. medlemmer. Som folkekirke er kirkas samfunnsoppdrag å bidra til livskvalitet og gode lokalsamfunn i hele landet. Som trossamfunn er kirkas oppdrag å bidra til tro, håp og kjærlighet, å være til stede med gudstjenester og kirkelige handlinger

knyttet til livets og årets store hendelser, og være med og skape fellesskap preget av glede, nåde og tilhørighet.

Årets kirkemøte har bekreftet betydningen av kirkas lokale forankring med kommunen som en bærende samarbeidspartner og ressursleverandør.

Årets kirkemøte utfordrer også til utvidet kirkelig samarbeid innenfor et større område. Her trenger vi kommunenes gode bidrag og drahjelp, gjerne innenfor Værnesregionen som etablert kommunal samarbeidsramme.

Noen utfordringer

Etter innholdsrike visitasdager vil jeg legge igjen noen utfordringer:

- Menighetsrådene gjør mye godt arbeid og har alltid et særlig engasjement for barn og unge. Ungdom er ikke bare kirkas framtid: de er fullverdige kirkemedlemmer *nå*, og er en viktig del av enhver levende lokalmenighet. Det er krevende å være ung i vår tid. Som kirke må vi være troverdige, og formidle omsorg, tro og framtidshåp. Kirka må gi ungdom trygge voksne, og skape gode møteplasser. Kirkas konfirmantarbeid er sted nr. 1 for dette. Her møter vi et flertall av hvert eneste årskull. Her må det satses maksimalt på innhold og kvalitet.
- I møte med rådene har vi snakket mye om strategi, om å finne den gode balansen mellom byen og bygdene, og om ressursfordeling. Vi må snakke oftere og mer sammen, så dere til hverandre. Jeg vil oppfordre dere til å legge opp til noen felles menighetsrådsmøter for å samtale videre om disse spørsmålene. Snakk sammen om hva som er bærekraftig kirkeliv i de fire soknene dere har ansvar i. Kontakt og samarbeid er aldri feil!
- I kirkas indre organisering må vi alltid være ute etter å finne balansen mellom utøvende og administrativ virksomhet. Vi trenger alle funksjoner, men vi må alltid ha som mål å bruke så mye som mulig av ressursene våre på utadrettet virksomhet. Jeg oppfordrer dere til å tenke gjennom hvordan stillingene kan brukes best dynamisk, slik at vi kan trå til der det trengs og hjelpe hverandre på tvers av fag og stillingskategorier.
- Det har vært mye spenning knyttet til hvordan kirka framover skal være organisert. Nå har Kirkemøtet tatt en avgjørelse om to arbeidsgivere og samordnet ledelse. Det vil kreve fortsatt godt samarbeid, tett dialog,

respekt for hvordan ansvar og kompetanse er fordelt og skal samvirke.
Lykke til som lederskap og lokal kirke med å bidra til mer himmel på jord.

Til slutt: **TAKK!**

Et stort takk for gjestfrihet og varm mottakelse overalt! Takk til dere som har planlagt og deltatt under visitasdagene: til dere som er ansatte i Stjørdal fellesrådsområde, rådsmedlemmer og frivillige, til kommuneledelse og andre som vi har møtt. Takk til prost Jon Henrik Gulbrandsen og kirkefagsjef Inge Torset for konstruktivt og godt arbeid og medarbeiderskap!

Må Gud velsigne menighetene i Stjørdal, Skatval, Hegra og Lånke sokn, og veien videre som lokalsamfunn og kirke sammen!

Dokumentasjon

Til visitasen er utarbeidet rapporter fra fellesrådet og menighetene, ført i pennen av kirkeverge Oddbjørn Eide og sokneprestene Per Anton Leite, Birte Gresseth, Jørgen Sætran og Kristine Sætran. Prost Jon Henrik Gulbrandsen har ledet planleggingen av visitasen og utarbeidet befaringsrapport. Prost Øystein Flø har utarbeidet rapport fra kontorvisitas. Tusen takk til dere alle!

Rapportene gir innsikt i de lokale forholdene. De er viktig som forberedelse, og viktig for arbeidet under selve visitasen. Rapportene har vært utgangspunkt for samtale med de ansatte, rådene og Stjørdal kommune.

Rapportene vil sammen med dette foredraget utgjøre visitasprotokollen. Denne samlede, skriftlige dokumentasjonen vil også være underlagsmateriale for oppfølgingsarbeidet etter visitasen.

Prost Jon Henrik Gulbrandsen vil følge opp med samtaler og besøk i løpet av det neste halve året.